

per evitar confusions amb el de més anomenada. Acaba de demostrar el caràcter de diminutiu del mateix mot àrab que el *Calaf* principal, l'aparició del puig *Kalafellum* contigu al puig *Calaf* en el doc. de 1015.

Acabarem considerant aquí alguns noms parònims, inconnexos amb l'estudiat, que podrien temptar algú a cercar-hi l'etimologia o algun lligam o altre; per fer constar que hi són ben inconnexos. *Calef*, *-epb*, és un nom judaic: ja bíblic: el germà de Josuè. Com a tal continuà usant-se entre els jueus d'Espanya: «Don *Caleph* Gino» figura com a fiador («fide de salvetate») en un doc. de l'alt Aragó, a. 1131 (a San Victorian, *EEMCA* v, 550). És clar que la *é* no lliga amb el nostre *-áf*. El geògraf oriental *Al-Mas'ūdī* anomenava 'mar de *Kalab*' la costa N. de Sumatra (Sauvaget, *Relation de la Chine et l'Inde*, ed. 1948, p. 38); ja es veu que és massa exòtic per poder-hi relligar el nostre.

Un «locum *Kalabe* in valle q. vocant Sers» que figura en un doc. de 1048 (*Hist. Lgd.* v, 459) es trobava «in castro Carlatense» (Carladès) o sigui en el departament Cantal, per tant sense proximitat amb els nostres (qualsevol que fos l'origen d'aquest nom, per cert ben sorprenent en aqueixa regió).

El *Calafutx* és el nom d'una pda. del Pinós de Monòver (xxxvi, 69.23); aquí potser sí que hi ha relació, car l'àrab formava hiporístics afegint el sufix *-ūs* als NPP (p. ex. °*Abdūs*, Littmann, *Studia Orient. Pedersen*, 1953, 193-199); si bé també es podria pensar en una alteració aràbiga de *CALEPODIUS* que ha donat el *Calabuig* de l'Empordà.

¹ En el *Rept.* apareix donada el 1238 l'alqueria de *Benicalapec* (Bof., p. 373.20) citada entre donacions de *Borbatur* i *Catarroja*, i en altres quatre passatges amb grafia *-calapech* (alq. o kafal, 169.6), hort (278.4), terres (248.8), seguint poc més avall *Borjaçot*). És fals que, com diu SSiv., figuren en el *Rept.* en la forma *Benicalaf*: el que hi ha en la donació que ell cita és *Beniacaf* (270.13 i 277.18) citat junt amb *Marxalenes* (*Marchiliena*); i que això no és una variant del mateix nom es comprova, perquè en el segon passatge s'anomena, poques línies més avall, *Babicalapech* com una alqueria diferent. — ² A causa d'aquesta confusió en aquests censos l'anomenen *Benicalab* (Reglà-Boronat, *An. Uni. Val.* 1964, pàgina 108; Lapeyre, *Géogr. Esp. Mor.*, 40). Cavanielles escriu correctament *Benicaláf* (igual que Escolano) i el situa a l'extrem S. de les Valls «junto al barranco» (I, 119). — ³ No en *RMA* ni *PAlc* ni *Dozy*. I és definició abusiva car només significa «qui a des chiens» (Belot). — ⁴ Hi hagué *f* en sorotàptic, però si de cas seria *-f* intervocàlica simple, que entre vocals s'hauria sonoritzat en *v* > *-u*; i sobretot l'àrea dels noms citats (i de *Calafell*) és tota ella en les zones d'arabisme intens, i la combinació amb *Beni* (a Morvedre), amb *Al-* a Eivissa, i amb *Beni-* a Menorca, és també un indicatiu vehement de l'origen aràbic de l'element *calaf*. — ⁵ De l'arxiu de Perpinyà, extractat per Alart, *InvLC*. Val a dir que hi ha un error de còpia *c* per *l* (*Benicacaf*) però és una esme-

na que s'imposa, i la identitat del lloc està assegurada, pel fet que hi consta com rafal de l'«alqueria *Biniseyda* circa portum de Mahó».

5 La CALAFORRA

Castell antic de la ciutat d'Elx (cf. J. Martí Gadea, *Terra del Xè* II, 20). JCor. en les enquestes de 1963 recollí aquest NL, també en la forma *La Calaforra*.

¹⁰ *ETIM.* De l'àrab *qal'a hurra* 'castell lliure, fora del recinte emmurallat' (cf. *E. T. C.* I, 193; II, 69; *DECat* II, 405b24-26; *DECH* I, 750b20-751a48; III, 399a22-b25; Simonet, *Glosario... mozarabe*, s. v. *Cala*; coincidència imperfecta i casual amb el nom de l'arag. *Calaborra* CALAGURRIS (Mz. Pidal, *Top. prerrom. hisp.*, 17.59). J. F. C.

Calafutx, V. *Calaf* i *Calabuig*

20 CALAMA, Serra de ~

Nom de lloc antic que apareix en les afrontacions de Montanissell (Alt Urgell) de l'*Spill* de Castellbò (any 1518, f. 36r).

²⁵ *HOMÒNIMS:* Nom de diverses partides de Caseres, Estanya, Viacamp i Abella de la Conca.

ETIM. D'un mot dialectal *calama* 'esclotxeta, esquerda profunda en el sòl' (cf. *DECat* II, 402b41-404a45; *E. T. C.* II, 212). J. F. C.

CALANANS

És el nom d'una punta en el te. de Cadaqués, i, segons sembla, també el d'una platja en el de St. Feliu de G. (J. Pla, *Guia de la Costa Brava*, 79, 110, 125).¹

ETIM. Com que no sembla existir-ne mencions antigues, el nostre estudi d'aquest NL haurà de partir d'altres bases. En aquest sentit, cal notar d'antuvi que tant de la descripció d'En Pla com del mapa de l'IGC resulta que no hi ha cap cala pròxima a la punta de *Calanans*, i, per tant, el nom d'aquesta no pot representar un derivat del pre-romà *CALA*, d'on el cat. *cala* 'entrada de mar' (*DECat* II, 402-04, s. v. *cala*). Però, d'altra banda, ja que les cales abunden a la costa empordanesa, és probable que *cala* hi hagi influït, i semblant que el nom primitiu fos diferent.

Ara bé, en aquest sentit la pronúncia del NL (*kəranáns*) recollida per En Pla en boca de pescadors ens pot donar una bona orientació. Sembla que *Calanans* representa una alteració de **Carenan(t)s*, derivat del cat. *carena* 'quilla d'una embarcació' o, més aviat, de *carenar* 'donar carena a una nau capgirant-la per tal d'adobar-la o calafatar-la' deriv. de **CARĒNA* (*DECat* II, 574a35-41). Així, deu tractar-se d'un indret vora el mar on els pescadors o mariners atracaven llurs embarcacions i les hi deixaven 'mostrant carena'. Ph. R.

¹ En Josep Pla (*Guia de la Costa Brava*, 399) ens informa que els pescadors de Cadaqués pronuncien *Caranans*, mentre que Botet (*Geogr. Gen. Cat.*,